ناکجاآباد و خشونت به چاپ دوم رسید

ایلنا: کتاب «ناکجاآباد و خشونت» که مجموعه‌ای از گفتارها و گفت‌وگوهای کارل پوپر به انتخاب و ترجمه خسرو ناقد و رحمان افشاری است، در اوایل دی‌ماه منتشر و با استقبال علاقه‌مندان به آثار فلسفی مواجهه شده است. ناشر نسخه‌های چاپ اول کتاب را پخش کرده و در حال حاضر در تدارک چاپ دوم آن است. همین ناشر در ماه گذشته چاپ دوم کتاب «زندگی به‌رغم تاریخ» نوشته لشک کولاکوفسکی را با ترجمه خسرو ناقد روانه بازار کتاب کرد. کتاب «ناکجاآباد و خشونت» مجموعه‌ای از گفتارها و گفت‌وگوهای کارل پوپر است که با گفتاری در معرفی آرا و افکار پوپر به قلم خسرو ناقد آغاز می‌شود و با مقاله‌ای از هانس آلبرت در بررسی نظریه «عقل‌گرایی انتقادی» پوپر و پیشینه آن در دوران باستان به پایان می‌رسد.

هیرگلیف در قرآن بررسی می‌شود

ایبنا: مراسم نقد و بررسی خط «هیرگلیف در قرآن» برگزار می‌شود. این کتاب تفسیری نوین از حروف مقطعه قرآن کریم است. این نوشتار با استناد به منابع معتبر زبان مصری کهن، مراحل تحول و تطور این زبان و تاثیر آن بر زبان‌های همسایه، ارجمله زبان عربی و شبه‌جزیره را بررسی و سپس حروف مقطعه آغاز ۲۹ سوره قرآن را بررسی می‌کند. کتاب هیروگلیف در قرآن از سوی انتشارات سخن در شمارگان ۲۲۰۰ نسخه، ۳۲۲ صفحه، قطع وزیری و بهای ۷۵۰۰۰ ریال منتشر شده است. در این نشست حامد صدقی، یکی از مترجمان و پخشحالی قنبری، به‌عنوان منتقد سخنرانی خواهند کرد. نشست نقد و بررسی کتاب هیروگلیف در قرآن دوشنبه (۱۲ بهمن‌ماه) از ساعت ۱۷ تا ۱۹ در سرای اهل قلم به نشانی خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، کوچه خواجه نصیر، شماره دو برگزار می‌شود.

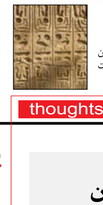

thoughts@farheekhtegan.com

نگاه اول

توجه به مبانی هرمنوتیک شرط لازم هر گفت‌وگویی است

مهر: سیاوش جمادی تصریح کرد: فهم دقیق و عمیق مبانی هرمنوتیک اگر شرط کافی گفت‌وگوی سالم و بهینه نباشد شرط لازم این گفت‌وگو است و ما بدون‌جهت به هرمنوتیک نیاز داریم. سیاوش جمادی درمورد وضعیت آثار و آرای متخصصان هرمنوتیک درایران گفت: ارزیابی مستلزم آن است که من تمامی آثار و ترجمه‌های هرمنوتیک در ایران را خوانده باشم و با هم مقایسه کرده باشم. من تمامی این آثار را نخوانده‌ام ولی فکر می‌کنم هرمنوتیک در جامعه ما که ضرورتش به ایجاد شرایط گفت‌وگو وابسته است هنوز جا نیفتاده اما تلاش‌های قابل توجهی توسط مترجمان و پژوهشگران آزاد جامعه با همه مشکلاتی که در راه خودشان دارند انجام می‌شود.

این مترجم آثار فلسفی درباره احساس ضرورت معرفی بهتر این اثار اظهار داشت: احساس ضرورت کافی نیست. یک چیز برای شما ممکن است ضروری احساس بشود و برای کسی دیگر ضروری احساس نشود. یکی ممکن است ضرورت برایش این باشد که راه هرگونه گفت‌وگوی آزاد را مسدود کند و فقط گفتمان خاصی را تحمیل کند. در این صورت هرمنوتیک هیچ ضرورتی برای چنین کسی ندارد.

این محقق و پژوهشگر تصریح کرد: هرمنوتیک و اساسا آنچه در جهان امروز جنبش بسیار عظیمی است که برای ایجاد شاخط برابر و عادلانه گفت‌وگو و تبادل افکار و گفتن و شنیدن ایجاد شده در خود غرب هم این مساله تازه است و از اوایل قرن بیستم به‌طور جدی شروع شده است. این مسالهای است که به‌طور کلی ضرورتش برای درک حقایق برای رفع ستیزه و اعمال غرض و نابرابری و بی عدالتی در کلام و در سخن و در گفتار تا حد لازم است.

جمادی خاطر نشان کرد: البته صرفا اینطور نیست که هرمنوتیک منکر گسست‌های همه مسائل باشد چون مشکلات مربوط به نابرابری، بی‌عدالتی، خفقان، ناسزا و... قابل کسر فرما یا مسائل نظری حل نمی‌شوند. اما هرمنوتیک به ما خیلی چیزها می‌آموزد. از جمله اینکه هنر گفتوگوی پیشایش اگر دارای شرایط عادلانه‌ای نباشد، این گفتوگو راهش به غرض‌ورزی می‌رود و باطل است. هرمنوتیک وقتی وارد چیزی نیست غیر از آنکه همه بزرگان دینی گفته‌اند.

وی افزود: آنها به شرایط عادلانه، صحت و دقت و تعقل دعوت کرده‌اند. به اینکه به گفته شاه کنیم به او گوینده. به اینکه خودمان را مالک کلیدها و ایدئولوژی و عقایدمان ندانیم بلکه همیشه به طرف مقابل‌مان هم احتمال بدهیم که حق حق می‌گوید. بنابراین هرمنوتیک ضرورتش برای کسانی که پیشاپیش خودشان را حق مطلق می‌دانند به‌معنی بوده بلکه مضر و سد راهشان است. بنابراین کلمه احساس ضرورت کافی‌است که بستگی به این دارد که این احساس از سوی چه کسی صادر بشود.

این محقق حوزه فلسفه درمورد اینکه نوابدینی دینی در ایران تاجه اندازه نیازمند تجهیز آرا و رویکردهای مدرن و جدید است گفت: نه فقط نوابدینی دینی بلکه هرآنچه که فرآورده روز است، یعنی تمام علوم انسانی، الهیات، دین، فرهنگ و همه اینها از یک نقطه شروع می‌شود و درجریان انتشار و تبدیلش به اینست، به یک قدرت تبدیل می‌شود. قدرت وقتی با شاهم و منلازم بشود. دانش و گفتمانی که مکمله و قهم و مبتنی است، تهدید می‌شود. این مترجم و نویسنده خاطرنشان کرد: مسلما دین به هرحال سرچشمه الهی داشته که توانسته در طول قرون و اعصار آن سرچشمه را یک آبین و سنت تبدیل کند. قطعا یکی از راههای گرهگشا برای اینکه نوابدینان دینی از نظر نظریه‌پردازی بتوانند پشتوانه معنوی داشته باشند، تجدید و منه و روشی است که سرانجام به قول هیدگر آن منذ با حقیقت یکی می‌شود.

نگاه منتقد

نگاهی به کتاب ناکجاآباد و خشونت

فرشاد قرائیپور

کارل پوپر ازجمله مطرح‌ترین و تاثیرگذارترین فلاسفه و نظریه‌پردازان قرن بیستم بود که تاثیری شگرف بر عرصه سیاسی ایران گذاشت. اهمیت او در ایران فقط به خاطر آن چیزی نیست که در کتابها و نظریاتش گفته بلکه بخشی از این اهمیت ناشی از تلاطمی است که نظریه‌های او در ایران ایجاد کرد. اما لاجرم این نکته نیز باید تاکید شود که این گفته‌های او بیشتر از روی واردنفهمی و کجفهمی در ایران موجب درگیری‌های اندیشه‌ای و فکری شد. اما طنز ماجرا در اینجا بود که به جای نظریه‌های پوپر در جایی مثل آلمان و دانشگاه موجب درگیری و بحث شود راه به جای دیگری برد. هر فعال سیاسی در گفته‌هایش از او وام می‌گرفت و حرف از او می‌زد. گروهی او را تقدیس می‌کردند و گروهی دیگر او را لیبرال نامونام و طرفدار آزادی‌های بی‌قید وشرط و حتی آزادی‌های جنسی و بی‌بندوباری می‌شمردند. اما دیدی سرسری به ارزیابی هر دوی این دست‌ها نشان می‌داد هیچ‌کدام از اندیشه‌های او را نشناخته‌اند و شاید از آنجا که پوپر هنوز فیلسوفی جدید است، او به عصر ما تعلق دارد. بسیاری از مردمی که امروز زندگی می‌کنند عصر و زمان پوپر را درک کرده‌اند. از این رو شاید کمی طول بکشد تا شناختن از نیز میسر شود. اما به راستی پوپر که بود؟ و چه می‌گفت. برای شناختن پوپر و درک اندیشه‌هایش باید بیش‌ازپیش و همواره به مطالعه آثار او پرداخت. آثار او و نوشته‌هایش می‌تواند راه‌های پوپر را بیک‌به‌یک بگشاید. باید دید که چرا پوپر از پوپولیسم می‌ترسید؟ چرا پوپر تلویزیون را که شاید راه به پوپولیسم هم می‌برد خطری برای دموکراسی می‌دانست؟ از این گذشته باید دید که چرا پوپر می‌گوید من از آنهایی که می‌خواهند انسان را به آرمانشهر ببرند و برای خود چنین رسالتی تعیین می‌کنند، می‌ترسم؟ این حرف کیمعینی و کوچکی نیست. آنهایی که رسالتهٔ لنین، هیتلر، مائو، کاسترو، استالین و... که می‌خواستند انسان را به آرمانشهر ببرند چه جایی برای انسان ساختند؟

«ناکجاآباد و خشونت» نیز عنوان کتابی است که برای شناختن پوپر به کار می‌آید. خسرو ناقد و رحمان افشاری دو مترجم این کتاب، آثار و مقالاتی درباره پوپر و نیز نوشته خود پوپر و چند مصاحبه از او را کنار هم و یکجا در یک جلد خوش‌خوان ارائه داده‌اند تا اینهایی که می‌خواهند پوپر را بشناسند بتوانند با مطالعه این کتاب با نظریات و اندیشه‌های پوپر آشنا شوند. ناشر این کتاب انتشارات «جهان کتاب» است که این کتاب را در قالب «گفتارهای فلسفی» منتشر کرده و این دومین کتاب از این سری است. در ابتدای کتاب دو مترجم پیشگفتاری نوشته‌اند که خود به‌اندازه یکی از مقالات کتاب ارزشمند است. این پیشگفتار به پیشینه و حضور پوپر در ایران اشاره دارد. کتاب‌هایی که به فارسی از او ترجمه شده و نشده‌اند را نام می‌برد و تا اندازه‌ای که می‌شد اندیشه او را در حجمی کم برسیده‌اند. البته این کتاب سرانسر واکاوی اندیشه پوپر است حتی آنجایی که پوپر می‌گوید: «مدرسه برای من عجیب، کسل‌کننده و ملال‌آور بود. در زندگی هرگز چنین احساسی نداشتم؛ فقط در مدرسه بود که احساس ملال می‌کردم. یکنواختی و ملال‌انگیزی مدرسه برایم تا حد زیادی درداور بود. البته این تنها علت ترک دبیرستان نبود.» او این جملات را در مصاحبه‌ای می‌گوید که متن کامل آن در کتاب آمده است و نشان می‌دهد که اولین دانشمند آکادمیک است اما یک دانشمندی که از مدرسه برآمده نیست. امان از معلم بد! همچنین در این پیشگفتار، نویسندگان جهان اندیشه پوپر را در ایران برسیده و اندیشه‌ها و انگارهای غلط نسبت به او را مورد بررسی قرار داده‌اند. نویسندگان نسبت به اینکه در ایران پوپر را صرفا یک لیبرال سکلک بی‌حد می‌شناسند، ایراد می‌گیرند و این مساله را نشناختن از عدم شناخت درست و به کارآمد اند می‌دانند. در ادامه کتاب خسرو ناقد که خود ازجمله مترجمان آثار فلسفی و فلسفه سیاسی است و چند ماه قبل نیز ترجمه کتابی از «کولاکفسکی» با عنوان به پوپر درواقع نتیجه سه‌نوفاهمی است که به‌گفته خود پوپر، از «یک داستان خنده‌آور» سرچشمه می‌گیرد. باید دانست که پوپر، چه هنگامی که بین سال‌های ۱۹۳۰ تا ۱۹۳۷ در وین بود و چه در سال‌های ۱۹۳۵ و ۱۹۳۶ در انگلستان، با تمام قوا مبارزه و اشکال پوزیتیویسم مقابله می‌کرد. هم‌ازآ این است که خوانده علاقه‌مند را به پوزیتیویسم می‌دهیم.

ناکجاآباد و خشونت کتابی است درباره اندیشه و گفتار و نظریه‌های کارل پوپر. این کتاب طی یک ماه گذشته منتشر شد و به سرعت به چاپ دوم نیز رسید. از این رو با مترجمان این کتاب، خسرو ناقد و رحمان نادری گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید. اما این گفت و گو به صورت کتبی بود سوالات به‌طور مشترک توسط دو مترجم پاسخ داده شد و سپس از سوی هر دو مورد ویرایش و حک و اصلاح قرار گرفته است. از این رو تقسیم این پاسخ‌ها برای هر یک از این عملا لازم نبود. آنچه می‌خوانید نظر مشترک دو مترجم کتاب در مورد ترجمه‌ای که ارائه داده‌اند برای سوالات ما بوده است.

با توجه به آنکه از کارل پوپر آثار بسیاری به فارسی برگردانده شده است، سبب ترجمه و انتشار کتاب «ناکجاآباد و خشونت» چیست؟

از پوپر و درباره او کتاب‌هایی به فارسی ترجمه شده است اما این دلیل نمی‌شود که دیگر اثر و سخن تازه‌ای از او ترجمه نشود یا آرا و افکار او از زاویه‌ای دیگر بررسی نشود. در مورد پوپر، نظریه‌ها و آثار او هنوز حرف‌های ناگفته بسیار است؛ به‌خصوص حرف‌هایی که به‌کار امروز ما می‌آید. بگذریم که قرائت و برداشت‌های متفاوتی از اندیشه‌های او در دست است و اگر در آثار او دقیق شویم، هنوز نکته‌ها و ایده‌هایی در آنها می‌توان یافت که درخور بررسی و نقد است. گذشته از اینها، با آنکه پوپر آرا و افکارش را به زبانی روشن بیان کرده است که ایدئولوژی نیست و نظام‌های فکری و فلسفی را نمی‌سازد و سدی را می‌سازد که نفوذ نحله‌های نو را به بطن جامعه فکری ممنوع می‌کند اما پوپر ارام و اصرار مارکسیست‌ها را هم مکتب و اندیشه دیگری در ایدئولوژی خود و شهادت در راه اندیشه را عین سیکسری و ناتوانی می‌داند. البته کسانی که نظریه‌های تولن و زنون همواره‌ی را رفیبان خود دارند، باید از سرزمین نظریه‌ها اخراج شوند و راه برای نظریه‌های صحیح‌تر و برازان و افکار و وجود دیده می‌شود. در این پوپر نخستین تشرهای خود را به اندیشه چپ می‌زند اندیشه‌های که واقعیات را اثبات کردنی می‌پندار